

Byg Natur og Miljø

Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Tlf.: 7376 7676

Dato: 24-06-2026
Sagsnr.: 26/2955
Dok.løbenr.: 68401/26

Kontakt: Laura Overby
Direkte tlf.: 2327 8441
E-mail: lov@aabenraa.dk

Landzonetilladelse og dispensation fra åbeskyttelseslinjen til etablering af plantelagune ved eksisterende dambrug

Aabenraa Kommune har modtaget din ansøgning om tilladelse til at etablere en plantelagune på matr.nr. 552, 679 og 154 Rens, Burkal. Projektets beliggenhed fremgår af bilag 2.

Da det ansøgte medfører en ændret arealanvendelse i landzonen, kræver det en landzonetilladelse fra kommunen i medfør af reglerne i planloven.

Dele af den ansøgte plantelagune ligger desuden inden for åbeskyttelseslinjen, og kræver derfor også dispensation herfra i medfør af reglerne i naturbeskyttelsesloven.

Afgørelse

Aabenraa Kommune meddeler hermed landzonetilladelse jf. planlovens § 35¹ samt dispensation fra åbeskyttelseslinjen jf. naturbeskyttelseslovens § 16² til etablering af en plantelagune i forbindelse med eksisterende dambrug på matriklerne nr. 552, 679 og 154 Rens, Burkal.

Vilkår

Landzonetilladelsen samt dispensation fra åbeskyttelseslinjen meddeles med følgende vilkår:

- Lagunen etableres som beskrevet i ansøgningen.
- Området hvor lagunen etableres må maksimalt hæves med 0,5 m.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 572 af 2024 -05-29, Planloven.

² Lovbekendtgørelse nr. 927 af 2024 -06-28, Naturbeskyttelsesloven.

- Overskudsjord benyttes til terrænhævningen. Skulle der være yderligere overskudsjord skal dette spredes jævnt ud i et maksimalt 30 cm tykt lag eller fjernes helt, efter gældende lovgivning.
- Evt. overskudsjord må ikke udsprede i beskyttede naturarealer eller nærmere end 10 meter fra disse (se kort i bilag 2).
- Overskudsjord der ikke indarbejdes i laguneanlægget må ligeledes ikke deponeres inden for de øvrige områder af åbeskyttelseslinjen (se kort i bilag 2).
- Lagunen etableres med en maksimal længde på 1300 m, en bredde på maksimalt 8 m og en dybde på maksimalt 0,9 m som en slynget kanal som angivet på situationsplanen (se bilag 2).
- Etablering af lagunen må ikke medføre, at vand får væsentlig ændret afløbsretning (dvs. regnvand o.a. nedbør må ikke i væsentlig grad ledes i en anden retning), eller at der sker uønsket opstuvning af vand på anden mands jord.
- Hvis der under gravearbejdet stødes på dræn, skal arbejdet standses og der skal søges om dispensation til omlægning af disse efter reglerne i vandløbsloven. Arbejdet må først genoptages når og hvis dispensation opnås.
- Hvis anlægget tages permanent ud af drift, kan kommunen kræve, at lagunen fjernes, og at arealet reetableres.
- Plantelagunen må alene anvendes til det ansøgte formål i tilknytning til det eksisterende dambrug.
- Kommunen skal have besked når etableringen er afsluttet.

Afgørelsen har været sendt til kommentering ved jer d. 18. juni 2026. Der indkom ingen bemærkninger.

Redegørelse

Ansøgning

Aabenraa Kommune har den 4. december 2025 modtaget ansøgning fra Virksomhed A, om tilladelse til at etablere en plantelagune, i forbindelse med eksisterende virksomhed på ovennævnte matrikel.

Af ansøgningen fremgår det, at Virksomhed A ønsker at etablere en plantelagune i forbindelse med revurdering/fornyelse af Virksomhed A's miljøgodkendelse. Virksomhed A er med sine nuværende produktionsenheder godkendt efter den tidligere gældende modeldambrugsbekendtgørelse med et laguneareal på 7.275 - 7.911 m² afhængigt af Sønderåens vandstand. Virksomhedens tidligere plantelagune blev i 2021 omdannet til ca. ca. 6.000 m² lystfiskersøer. Herved lever Virksomhed A i dag ikke op til vilkårene i den oprindelige godkendelse, og Virksomhed A's miljøgodkendelse skal derfor revurderes. Dambrugsbekendtgørelsen fra 2016 stiller krav om et plantelaguneareal på minimum 10.090 m². Dette areal kan ikke opnås inden for det areal, der er omdannet til lystfiskersøer.

Plantelagunen indgår som en del af Virksomhed A's vandrensning til supplement til den interne mekaniske og biologiske vandrensning i opdrætsenhederne. Specielt vil hovedparten af virksomhedens kvælstofrensning foregå i lagunen. Lagunen bidrager endvidere til at reducerer udledningen af organisk stof og fosfor fra virksomheden.

Der ansøges konkret om etablering af en plantelagune med et vandareal på 11.360 m². lagunen etableres om en 1.300 m lang slynget kanal med en bredde på 8 m og en vanddybde på ca. 0,9 m. De sidste 240 m af lagunen etableres som en 4 m bred kanal hvor vandet ledes fra lagunen. Området hvor lagunen etableres hæves med op til 0,5 m for at sikre at vandet kan ledes fra lagunen til dambrugets afløb uafhængig af vandstanden i Sønderåen. Dette mindsker endvidere behovet for bortgravning af jord, samt at jorden fra den udgravede lagune udnyttes på stedet til terrænhævningen.

Luftfotos

Ud fra en gennemgang af luftfotos, kan de konstateres at området hvor lagunen etableres fremstår som landbrugsjord i omdrift. Området syd for lagunens ansøgte placering er det eksisterende dambrug med opdrætsbassiner, fiskesøer, en mindre lagune og enkelte driftsbygninger. Mod nord går en mindre markvej, der giver adgang til en landbrugsejendom mod vest. Mod øst grænser arealet op til en beboelsesejendom, og mod vest grænser arealet op til yderligere landbrugsmarker.

Som det fremgår af oversigtskortet i bilag 2, er en mindre del af det ansøgte laguneareal inden for åbeskyttelseslinjen. Der er dog ikke udsyn til åen fra disse områder, da de øvrige dele af dambruget spærre for indkig til Sønderå.

Vurdering

Formålet med planloven er at sikre en sammenhængende planlægning, som forener de samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen og medvirker til at værne om landets natur og miljø. Loven tilsigter bl.a. at skabe og bevare værdifulde landskaber.

Formålet med åbeskyttelseslinjen er at sikre åer som værdifulde landskabselementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv.

Kommunen vurderer, at det ansøgte ikke strider imod formålet med planloven. Dette skyldes at anlægget placeres i tilknytning til det eksisterende dambrug, og ikke som et nyt, fritstående anlæg i det åbne landskab. Området er altså i forvejen præget af tekniske anlæg og landbrugsmæssig drift. Det vurderes endvidere, at det berørte areal i dag ligger som intensivt dyrket landbrugsjord uden væsentlige naturværdi.

landskabet fremstår således allerede påvirket af erhvervsmæssige anlæg, og lagunen vil ikke medføre en væsentlig yderligere visuel påvirkning.

Terrænreguleringen på op til 0,5 m vurderes ligeledes, på baggrund af terrænets karakter og den eksisterende arealanvendelse, ikke at medføre en væsentlig visuel påvirkning da det ikke overstiger højden på almindelige landbrugsafgrøder, som hidtil har været dyrket på arealet.

Kommunen vurderer i forhold til åbeskyttelseslinjen, at anlægget ikke i væsentlig grad vil påvirke oplevelsen af åen som landskabselement, idet lagunen etableres bag eksisterende anlæg og inden for et i forvejen påvirket landskab. I tillæg hertil vurderes

at de dele af projektarealet, der ligger inden for åbeskyttelseslinjen, i dag har begrænset funktion som spredningskorridor for plante- og dyreliv som følge af intensiv

landbrugsdrift og hyppig jordbearbejdning Den ansøgte lagune vurderes derimod på sigt at kunne forbedre de økologiske forhold i området, idet arealet ikke længere vil være under intensiv drift og forventes at udvikle en mere naturlig vegetation. Lagunen vil dermed kunne bidrage til forbedrede muligheder for skjul og spredning for både dyr- og plantelivet.

På baggrund af ovenstående vurderer kommunen, at det ansøgte ikke tilsidesætter de hensyn, som Naturbeskyttelsesloven § 16 skal varetage.

Tilsvarende vurderes det, at der kan meddeles landzonetilladelse efter Planloven § 35, idet anlægget, som følge af dets funktionelle tilknytning til eksisterende dambrug, ikke medfører uønsket spredning af bebyggelse eller anlæg i det åbne land og ikke indebærer en væsentlig påvirkning af landskabelige eller naturmæssige interesser.

Væsentlighedsvurdering efter habitatdirektivet

I henhold til "Bekendtgørelse om udpeging og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter" skal der før der gives tilladelse til et projekt eller en plan foretages en vurdering af, om tilladelsen i sig selv eller i forbindelse med andre planer/projekter, kan påvirke et Natura-2000 område eller strengt beskyttede arter væsentligt. Kan en sådan påvirkning ikke afvises, skal der foretages en konsekvensvurdering af projektets påvirkning.

Bilag IV-screening

I henhold til bestemmelserne om administration af beskyttede dyre- og plantearter efter EF-Habitatdirektivets bilag IV skal kommunen vurdere, hvorvidt området er yngle-, raste- eller voksested for disse arter, og om det ansøgte kan have negativ indflydelse herpå.

Der er ikke registreret bilag IV-arter på arealet, hvor lagunen ønskes etableret. Det nærmeste fund af bilag IV arter er Odder, der er registreret i Sønderå, hvor dambruget også afvander til, samt flere arter af flagermus i området omkring dambruget, særligt flere arter herunder pipistrelflagermus, vandflagermus og sydflagermus er funder ca. 1 km nord for området.

Flagermus overvintrer og raster i hulheder i gamle træer, under jorden, i grotter eller under taget i bygninger. Om sommeren opholder de sig mange forskellige steder, men har brug for mørke og beskyttede steder hvor de kan hvile sig. De orienterer sig og jager ved hjælp af ekkolokalisering. Flagermus jager ofte i nærheden af vandhuller, skove og åbne marker, hvor de kan finde deres føde, som består af insekter som myg, biller og natsværmer.

Kommunen vurderer ikke, at der findes yngle eller rasteområder for flagermus på marken, hvor lagunen ønskes etableret, da der er tale om en landbrugsmark i omdrift. Det ansøgte medfører heller ikke nedlægning af levende hegn eller fældning af træer. Det ansøgte vurderes på baggrund af ovenstående ikke at have negativ indflydelse på yngle- eller rasteområder for flagermus i området.

Odder kan findes langs vandløb, søer og kystområder, hvor der er rigelig adgang til føde som fisk, krebsdyr og smådyr. Den bygger bo i huler, under rødder eller i tæt vegetation nær vandet. Den er aktiv hele året og bevæger sig over store afstande i sit territorium,

der kan være vandløbsstrækninger på mellem 10-50 km. De yngler i uforstyrrede områder med rørskov eller krat, hvor der er minimal menneskelig aktivitet. På baggrund af ovenstående vurderer kommunen ligeledes, at det ansøgte ikke vil medføre en påvirkning af yngle- eller rasteområder for odder, da disse områder ikke vurderes at findes på marken. Ved etablering af lagunen vil mængden næringsstoffer samt nedbrydelige hjælpestoffer der udledes til Sønderå mindskes. Etablering af lagunen forventes derfor ikke at forringe Sønderå som yngle- eller rasteområde for odder.

I forhold til plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV, vurderer kommunen, at der ikke sker nogen ødelæggelse af disse som følge af projektet, da ingen af de syv plantearter er registreret på stedet eller vurderes at findes der. Dette skyldes, at projektarealet er en landbrugsmark i drift, hvorfor deres habitatkrav ikke er opfyldt.

Kommunen har ingen yderligere registreringer af eller begrundet formodning om, at der er andre bilag IV-arter på stedet eller i umiddelbar tilknytning hertil end de nævnte.

Kommunen vurderer på denne baggrund, at det kan udelukkes, at der vil være en væsentlig påvirkning eller forringelse af yngle- og rasteområder eller voksesteder for nogle af de ovenstående eller andre bilag IV arter.

Natura 2000-vurdering

I henhold til bestemmelserne om administration af internationalt beskyttede naturområder, Natura 2000, skal kommunen vurdere, hvorvidt det ansøgte har indvirkning herpå. Udgangspunktet for væsentlighedsvurderingen er de pågældende Natura 2000-planers målsætninger for de arter og naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget. Det skal vurderes, om en eventuel påvirkning er så væsentlig, at der ikke kan opretholdes gunstig bevaringsstatus. Naturtyperne og arterne skal vurderes til at være stabile eller i fremgang.

Det ansøgte ligger inden i Fuglebeskyttelsesområdet F63 Sønder Ådal, der er en del af Natura 2000-område er N89Vadehavet. Desuden ligger Habitatområdet H90 Vidå med tilløb, Rudbøl sø og Magisterkogen, som er en del af samme Natura 2000-område, ca. 140 m syd for projektområdet i form af Sønderå som dambruget afvander til. På udpegningsgrundlaget findes følgende naturtyper og arter:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 90		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Vandløb (3260)
	Rigkær (7230)	
Arter:	Bæklampret (1096)	Flodlampret (1099)
	Havlampret (1095)	Snæbel* (1113)
	Dyndsmerling (1145)	Odder (1355)

*Tabel 1. Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype.*

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 63		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Rørhøg (Y)
	Hedehøg (Y)	Engsnarre (Y)

Sortterne (Y)	Mosehornugle (Y)
Rødrygget tornskade (Y)	

Tabel 2. Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl.

Kommunen vurderer ikke, at det ansøgte, vil have en væsentlig påvirkning på arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget for Habitatområde nr. 90. Dette begrundes med, at de fysiske forhold ikke ændres i vandløbet som følge af projektet. Projektet påvirker heller ikke arternes mulighed for at bevæge sig til og fra egnede gyde- og opvækstområder. Det vurderes heller ikke at projektet påvirker naturtypen vandløb (3260), da afstrømning ikke ændres. Derudover er selve formålet med lagunen at rense vandet for organisk stof og næringsstoffer, hvilket betyder at projektet ikke medfører en yderligere belastning, som kan påvirke sammensætningen af planter i vandløbet. Dette begrundes videre med, at Sønderå er et meget stort vandløb med en stor vandføring, hvorfor det skal store mængder til for at den samlede næringsstofkoncentration i vandløbet ændres.

Sønderå er levested for snæbel, som er en prioriteret art på udpegningsgrundlaget. Kommunen vurderer ikke at snæbel påvirkes af projektet, da det ikke vil medføre ændringer i de fysiske livsvilkår i vandløbet, eller hindrer fiskens mulighed for frit at bevæge sig i systemet.

Det vurderes, at det kan udelukkes, at det ansøgte, vil have en negativ påvirkning på bevaringsstatusen for fuglearter på udpegningsgrundlaget for F63, da projektet ikke medfører en påvirkning af arealer der benyttes af de udpegede fuglearter. Projektet medfører heller ikke en øget udledning af næringsstoffer til vandløbet, som kan ledes videre til Vadehavet.

Kommunen vurderer på baggrund af ovenstående, at det ansøgte, ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer eller projekter, vil have en væsentlig påvirkning på det pågældende eller andre Natura 2000-område.

Kommunen vurderer, at der i denne sag kan meddeles tilladelse, idet

- (1) terrænændringerne er begrænsede og ikke overstiger højden på almindelige afgrøder som for nuværende dyrkes på marken.
- (2) eksisterende naturværdier på arealet, der ændres til lagune, er begrænsede, og
- (3) udsynet til åen eller åens som spredningskorridor ikke påvirkes negativt.

Lovgrundlag (Hjemmel)

Etablering af lagunen forudsætter kommunens landzonetilladelse, som er meddelt efter § 35 i Lov om planlægning¹. Efter § 35 må der i landzone blandt andet ikke ske ændringer i anvendelsen af ubebyggede arealer uden forudgående tilladelse ved kommunalbestyrelsen.

Etablering af plantelagunen forudsætter desuden dispensation fra åbeskyttelseslinjen. Denne dispensation gives efter § 65, stk. 1, jf. § 16 i lov om naturbeskyttelse². Efter § 16 må

¹ Lovbekendtgørelse nr. 572 af 2024-05-29, Planloven.

² Lovbekendtgørelse nr. 927 af 2024-06-28, Naturbeskyttelsesloven.

der ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 m fra de vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinje i henhold til den tidligere lovgivning.

Klagemulighed og andre bestemmelser

Du kan klage over afgørelsen inden for fire uger fra den er meddelt, dvs. indtil **den 22. juli 2026**. Afgørelsen truffet efter planlovens § 35 kan påklages til Planklagenævnet og afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1 kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Begge afgørelser betragtes ikke som endelig, før klagefristen er slut. Den samlede afgørelse kan påklages af adressaten og en række interesseorganisationer m.fl. Se vedlagt klagevejledning (bilag 1) for mere information. Hvis der bliver klaget over afgørelsen, vil kommunen give besked herom.

Du har ret til at søge om aktindsigt.

Landzonetilladelsen meddelt efter PL § 35 bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 5 år efter, at den er meddelt.

Dispensationen fra naturbeskyttelseslovens § 16 (åbeskyttelseslinjen) bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt.

Offentliggørelse

Landzonetilladelsen offentliggøres på Aabenraa Kommunes hjemmeside, <https://aabenraa.dk/politik-og-dialog/aktuelle-hoeringer/byggeri-anlaeg-og-landzone> og må ikke udnyttes før klagefristen på 4 uger er udløbet. Se også afsnittet Klagevejledning.

Naboorientering

Ejendommen er beliggende i landzone. I henhold til planlovens § 35 stk. 4 kan der først meddeles tilladelse, når naboerne er orienteret om ansøgningen, medmindre kommunen vurderer, at det ansøgte er af underordnet betydning for naboerne og de øvrige parter. Der er i forbindelse med behandlingen af denne sag, ikke foretaget naboorientering, da kommunen vurderer at projektet ikke har en væsentlig betydning for andre end ansøger.

Anden lovgivning

Kommunen har i forbindelse med ansøgningen anmodet Museum Sønderjylland om en arkivalisk udtalelse om området. Museet vurderede, at der er høj risiko for at støde på væsentlige, jordfaste fortidsminder ved anlægsarbejdet inden for projektområdet.

Museets fulde svar kan findes i bilag 3.

Såfremt der ifm. projektet observeres fortidsminder, skal gravearbejdet straks standses og Museum Sønderjylland kontaktes (tlf. 65 37 08 01). Museets anvisninger skal følges.

Hvis der konstateres forurening, f.eks. deponeret affald eller kemikalie- og pesticidaffald, skal forureningen anmeldes til kommunen, jf. Lov om forurennet jord § 71.

Kopi til klageberettigede:

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø: mail@sgav.dk

Slots- og Kulturarvstyrelsen: post@slks.dk

Museum Sønderjylland; planer@msj.dk

Danmarks Naturfredningsforening; dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Aabenraa; dnaabenraa-sager@dn.dk

Dansk Ornitologisk Forening; natur@dof.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Aabenraa; aabenraa@dof.dk

Friluftsrådet Aabenraa; aabenraa@friluftsradet.dk

Dansk Botanisk Forening; dbf.oestjylland@gmail.com

Danmarks Sportsfiskerforbund; post@sportsfiskerforbundet.dk

Bilag 1 – Klagevejledning

Planloven

I henhold til Planloven kan afgørelser truffet efter § 35, stk. 1 i Lov om planlægning, påklages til Planklagenævnet.

Afgørelser truffet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 16 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klageberettigede er

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- lokale foreninger og organisationer som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klagefristen er 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt. Hvis afgørelsen er offentlig bekendtgjort, regnes klagefristen fra bekendtgørelsen. Den sidste klagedag udløber ved midnat. Hvis klagefristen udløber en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klage indgives via Klageportalen på www.naevneneshus.dk. Du logger på Klageportalen med NEM-ID. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Aabenraa Kommune i Klageportalen. Ved indgivelse af klage betales et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder.

I Klageportalen sendes din klage automatisk først til Aabenraa Kommune. Hvis kommunen fastholder afgørelsen, sender kommunen klagen videre til behandling i nævnet via Klageportalen. Du får besked om videresendelsen.

Klagenævnet afviser din klage, hvis du sender den uden om Klageportalen, medmindre du forinden er blevet fritaget for brug af Klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Aabenraa Kommune. Kommunen videresender herefter din anmodning til nævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt du kan fritages. Se betingelserne for at blive fritaget på www.naevneneshus.dk.

Kommunens afgørelse kan indbringes for domstolene. Det skal ske inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt eller offentliggjort.

Bilag 2 – Oversigtskort

Figur 2. Oversigtskort over § 3 beskyttet natur nær projektområdet. Beskyttet sø vises med blå skravering og beskyttet eng vises med grøn skravering.

Bilag 3– Museets udtalelse

MUSEUM SØNDERJYLLAND | VIDEN OG SAMLINGER | ARKÆOLOGI
ARKÆOLOGI HADERSLEV | DALGADE 7 | DK-6100 Haderslev | T +45 65 370 801
PLANER@MSJ.DK

Aabenraa Kommune
Natur & GIS

Att.: Laura Overby

Dato: 13.04.2026

Museum Sønderjylland - Arkæologi | Sagsnr.: 26/8006

Arkæologisk udtalelse vedr. etablering af plantelagune på matr. 552 mfl. Rens, Burkal (Aabenraa Kommune).

Arkæologisk udtalelse i henhold til Museumslovens § 25:

Museum Sønderjylland - Arkæologi har modtaget høringsmateriale vedrørende ovennævnte projekt og har foretaget arkivalsk kontrol og arkæologisk vurdering af planområdet.

Projektbeskrivelse

Efter det oplyste er der ansøgt om etablering af en plantelagune på (uddrag fra medsendt høringsmateriale) "matr. 552, 679 og 154 Rens, Burkal. Lagunen etableres med aet samlet vandareal på 11.360 m². lagunen etableres som en 1.3000 m lang slynget kanal med en bredde på 8 m og en vanddybde på ca. 0,9 m. De sidste 240 m af lagunen etableres om en 4 m bred kanal til hvor vandet ledes fra lagunen. Området hvor lagunen etableres hæves med op til 0,5 m for at sikre at vandet kan ledes fra lagunen til dambrugets afløb uafhængig af vandstanden i Sønderåen."

Planområdet omfatter en del af matr.nr. 552, 679 og 154 alle Rens, Burkal og andrager som nævnt et samlet areal på ca. 1,34 ha. Planområdet ligger i dag i dyrket mark/græs.

Situationsplan med lagunens omtrentlige placering fra medsendt høringsmateriale.

Side 1 af 3

Topografisk beskrivelse

Planområdet ligger umiddelbart nord for Rens i det relativt højtliggende, fladt terræn som præger Tinglev Hedeslette. Umiddelbart syd for planområdet løber Sønderå, mens Gammelå løber ca. 750 meter nord for planområdet (se kortbilag).

Rens nævnes første gang i skriftlige kilder i 1340 som *Rindseet*. Umiddelbart syd for planområdet lå et mejeri, som siden 1893 blev drevet ved vandkraft (Trap *Danmark*, Bind X, 2, Tønder amt, København 1966, s. 740f).

Tæt omkring området er der registreret flere væsentlige, jordfaste fortidsminder.

Ca. 450 meter nord for planområdet er der ved vejarbejde i starten af 1920'erne fundet en vikingetids jordfæstegrav. Der har muligvis været enkelte sten omkring graven. Fundet omfatter et tveægget sværd, en skjoldbule, forskellige jernstumper og forrustede jerngenstande samt nogle mulige beslagstykker. Yderligere omfatter fundet en stangformet genstand, der spidser til i enderne, som har været beklædt med ombøjet bronzeblik dekoreret med slyngornamentik. Hertil kommer en fragmenteret, ornamenteret stang af sølv og et fragment af en rillet sølvring. Endelig fandtes også bunden af et kugleformet lerkar (sb 2 Burkal Sogn).

Langs med Gammelå er der registreret fund af skår og jernslugger fra tidlig ældre romertid (sb. 32 Burkal Sogn) og lerkarskår fra jernalderen (sb. 33 Burkal Sogn).

Vest for planområdet ude i Sønderå er der registreret det såkaldte Kærdige (æ Kærredig) på de omkringliggende engområder kaldet Ringborgled. Det er et voldanlæg på sydsiden af Sønderå, op til 2 m højt. Anlægget kan ikke dateres yderligere end til oldtid (sb. 42 Burkal Sogn).

Sydøst for Rens er der registreret en skåltegnsten fra bronzealderen (sb. 22 Burkal Sogn) samt 2 stykker rhinsk basalt, der har været forarbejdet til drejekværne fra vikingetiden (sb. 12 Burkal Sogn) og ildsten (kogestensgrube?) fra romersk jernalder (sb. 23 Burkal Sogn).

Nord for Rens – sydvest for planområdet – er der ligeledes registreret fund fra jernalderen. Det drejer sig om fund af lerkarskår og jernslugger fra tidlig ældre romertid (sb. 32-33 begge Burkal Sogn).

Vi ved desuden af erfaring, at man i forhistorien foretrak at placere sine bo- og gravpladser højt i terrænet og tæt ved vand. Netop en sådan placering, som det pågældende planområde har.

Museets vurdering

På baggrund af ovenstående vurderer Museet, at der er **høj risiko** for at støde på væsentlige, jordfaste fortidsminder ved anlægsarbejde inden for planområdet.

Museet anbefaler derfor en frivillig forundersøgelse forud for anlægsarbejde inden for planområdet. Forundersøgelsen vil kunne afsløre, om der findes væsentlige, jordfaste fortidsminder på planområdet, og om de har en sådan karakter, at de skal udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejdet. Da planområdet overstiger 5000 m² skal udgifterne til forundersøgelse jf. Museumslovens §26.2 afholdes af bygherre.

Hvis forundersøgelsen viser, at der findes fortidsminder på arealet, skal disse udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejdet. I nogle tilfælde er det dog muligt at ændre ved jordindgrebet, så en udgravning ikke bliver nødvendig. Er det ikke muligt, vil udgravningen skulle finansieres af bygherre.

De jordfaste fortidsminder er omfattet af museumslovens § 27. Derfor skal man, hvis man ved anlægsarbejde støder på et fortidsminde, straks indstille arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, og tilkalde Museum Sønderjylland - Arkæologi.

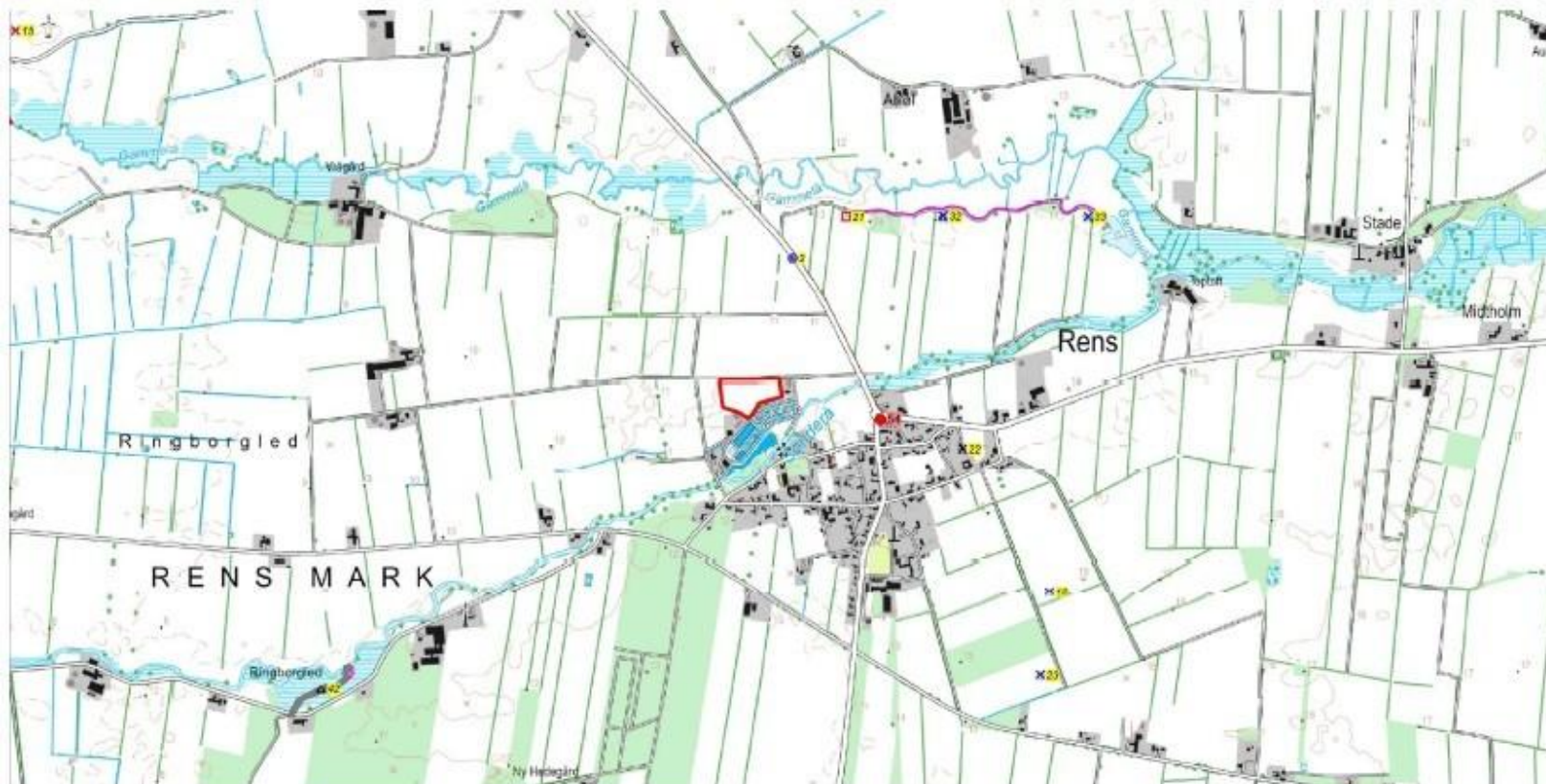
Yderligere sagsbehandling

Efter aftale med bygherre udarbejder Museum Sønderjylland - Arkæologi gerne et budget og en tidsplan for en forundersøgelse af området. Vi beder venligst bygherre oplyse CVR-nummer ved henvendelse.

Henvendelse til Pernille Kruse: 65 370 823/ pekr@msj.dk.

Med venlig hilsen

METTE SØRENSEN
MUSEUMSINSPEKTØR
D +45 65 37 08 32 | M +45 21 66 92 64
MESR@MSJ.DK
PLANER@MSJ.DK

Kortbilag til 26/8006 vedr. etablering af plantelagune på matr. 552 mfl. Rens, Burkal (Aabenraa Kommune).

De berørte områder er markeret med rød kontur. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Aktuelt 4 cm kort.

Kortbilag til 26/8006 vedr. etablering af plantelagune på matr. 552 mfl. Rens, Burkal (Aabenraa Kommune).

De berørte områder er markeret med rød kontur. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund.

Ortofoto fra 2022.

Side 2 af 6

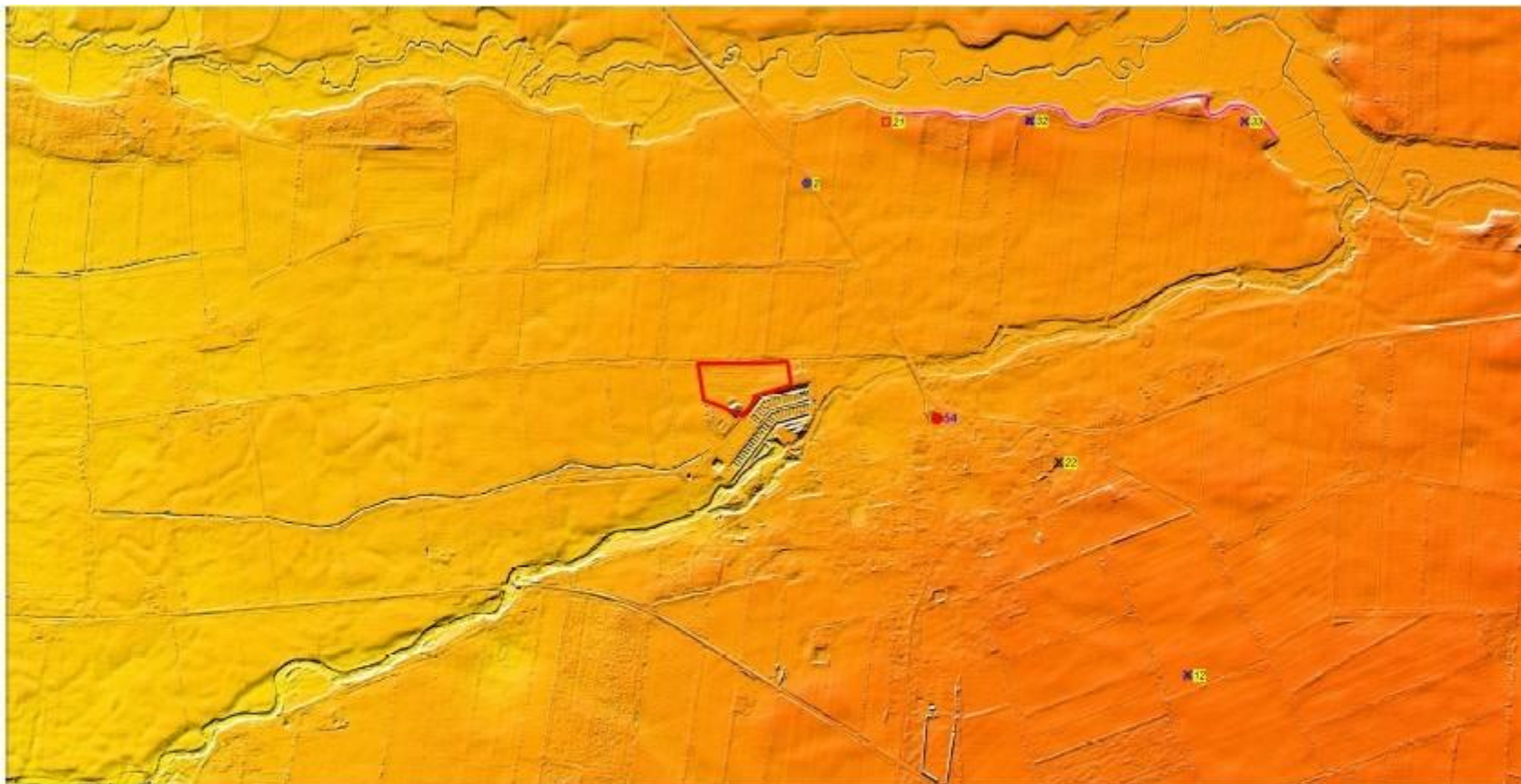

Kortbilag til 26/8006 vedr. etablering af plantelagune på matr. 552 mfl. Rens, Burkal (Aabenraa Kommune).

De berørte områder er markeret med rød kontur. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Ortofoto fra 2022.

Side 3 af 6

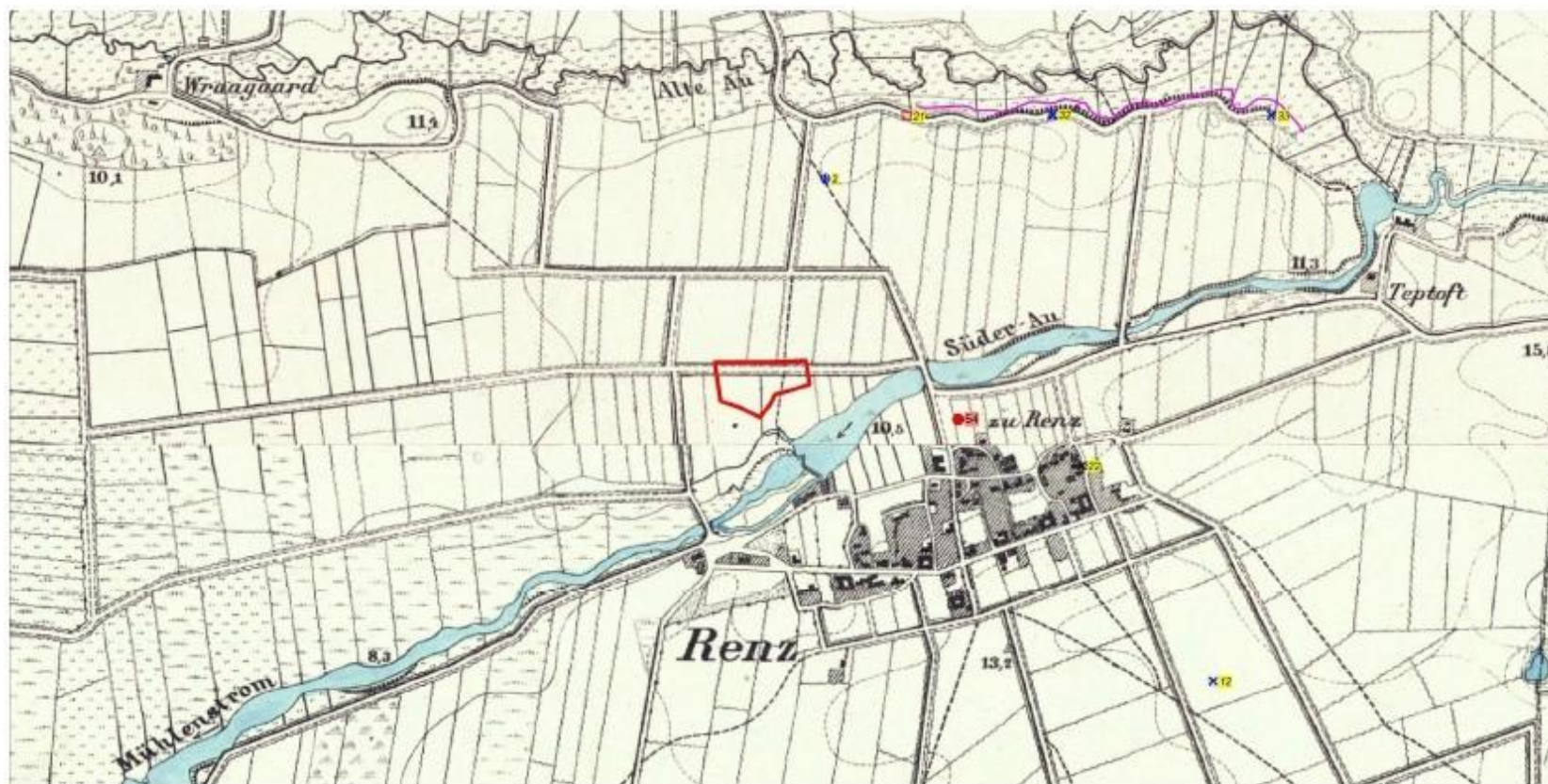

Kortbilag til 26/8006 vedr. etablering af plantelagune på matr. 552 mfl. Rens, Burkal (Aabenraa Kommune).

De berørte områder er markeret med rød kontur. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Danmarks Højdemodel. Terrænmodel.

Side 4 af 6

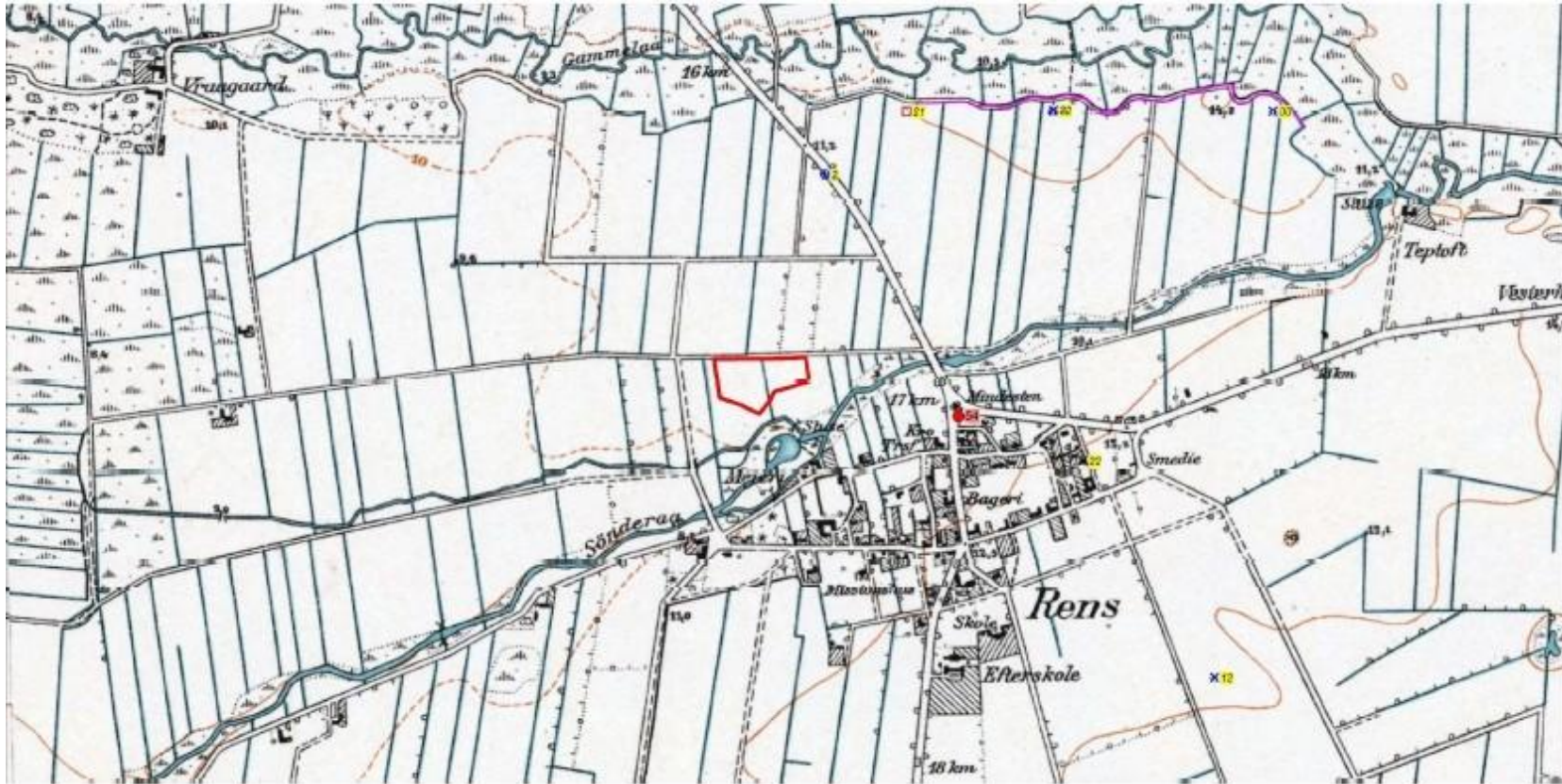

Kortbilag til 26/8006 vedr. etablering af plantelagune på matr. 552 mfl. Rens, Burkal (Aabenraa Kommune).

De berørte områder er markeret med rød kontur. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Preussiske målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet.

Side 5 af 6

Kortbilag til 26/8006 vedr. etablering af plantelagune på matr. 552 mfl. Rens, Burkal (Aabenraa Kommune).

De berørte områder er markeret med rød kontur. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Lave målebordsblade fra 1938-1971.